

تجزیه و تحلیل صورت های مالی بانک ها

مدرس : عباس جعفری

The Banks Financial Statement Analysis

Presented By : Abbas Jafari

نقش بانک ها در اقتصاد

Financial Intermediary

واسطه های مالی

واسطه های مالی نهادهای مالی هستند که به عنوان هدایتگر جریان مداوم و به نسبت کم هزینه، منابع مالی از پس انداز کنندگان به مصرف کنندگان نهایی یا سرمایه گذاران عمل می نمایند.

انواع واسطه های مالی عبارتند از :

- بانک های تجاری
- موسسات پس انداز و وام
- شرکت های سرمایه گذاری
- شرکت های بیمه
- صندوق های بازنشستگی

قسمت دوم

آشنایی با صورت های مالی بانک های تجاری

Session one :

The Banks Financial Statement

ساختار مالی یک بانک و یک شرکت تولیدی

ترازنامه یک شرکت تولیدی

ترازنامه یک بانک تجاری

به طور کلی طبقات اصلی دارایی های یک بانک تجاری عبارت است از :

۱. وجوه نقد و مطالبات از بانک ها و موسسات اعتباری
۲. مطالبات از دولت
۳. تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص دولتی و غیر دولتی
۴. سرمایه گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار
۵. دارایی های ثابت مشهود و نامشهود
۶. سپرده قانونی
۷. سایر دارایی ها

بانک نمونه

ترازنامه

برای سال منتهی به ۲۹ اسفند ماه ۱۳۳۲

تجدید ارائه شده		تجدید ارائه شده		دارایی‌ها	
۱۳۳۱/۱۲/۲۹	۱۳۳۲/۱۲/۲۹	۱۳۳۱/۱۲/۲۹	۱۳۳۲/۱۲/۲۹	۱۳۳۱/۱۲/۲۹	۱۳۳۲/۱۲/۲۹
میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال
XX	XX	۲۱	XX	۹	XX
XX	XX	۲۲	XX	۱۰	XX
XX	XX	۲۳	XX	۱۱	XX
XX	XX	۲۴	XX	۱۲	XX
XX	XX	۲۵	XX	۱۳	XX
XX	XX	۲۶	XX	۱۴	XX
XX	XX	۲۷	XX	۱۵	XX
XX	XX		XX	۱۶	XX
			XX	۱۷	XX
			XX	۱۸	XX
XX	XX	۲۸	XX	۱۹	XX
XX	XX		XX	۲۰	XX
XX	XX	۲۹			
XX	XX	۳۰			
XX	XX	۳۱			
XX	XX	۳۲			
XX	XX	۳۳			
XX	XX	۳۴			
XX	XX	۳۵			
XX	XX				
(XX)	(XX)	۳۶			
XX	XX				
XX	XX				
XX	XX	۵۶-۱	XX	XX	۵۶-۱
XX	XX	۵۶-۲	XX	XX	۵۶-۲
XX	XX	۵۶-۳	XX	XX	۵۶-۳
XX	XX	۵۶-۴	XX	XX	۵۶-۴

شرکت سهامی نمونه

ترازنامه

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۴

بدهی ها

بدهی های جاری

حساب ها و اسناد پرداختی تجاری

سایر حساب ها و اسناد پرداختی

پیش دریافت ها

ذخیره مالیات

سود سهام پرداختی

تسهیلات مالی دریافتی

جمع بدهی های جاری

بدهی های غیر جاری

حساب ها و اسناد پرداختی بلندمدت

تسهیلات مالی دریافتی بلندمدت

ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان

جمع بدهی های غیر جاری

جمع بدهی ها

حقوق صاحبان سهام

سرمایه پرداخت شده

اندوخته قانونی

سایر اندوخته ها

سود (زیان) انباشته

جمع حقوق صاحبان سهام

جمع بدهی ها و حقوق صاحبان سهام

دارایی ها

دارایی های جاری

موجودی نقد

سرمایه گذاری کوتاه مدت

حساب ها و اسناد دریافتی تجاری

سایر حساب ها و اسناد دریافتی

موجودی مواد و کالا

پیش پرداخت ها

جمع دارایی های جاری

دارایی های غیر جاری

دارایی ثابت مشهود

دارایی نامشهود

حساب ها و اسناد دریافتی بلندمدت

سرمایه گذاری های بلند مدت

سایر دارایی ها

جمع دارایی های غیر جاری

جمع داراییها

موارد الزامی در خصوص ترازنامه بانک در استاندارد بین المللی شماره ۳۰ (IAS30)

- ۱- دارایی ها و بدهی ها بر حسب ماهیت آن ها طبقه بندی و اقلام بر حسب نقدینگی نسبی مرتب شده باشند .
- ۲- در ترازنامه بانک اقلام جاری و غیر جاری جداگانه ارائه نمی شوند، زیرا اغلب دارایی ها و بدهی های یک بانک می تواند در آینده ای نزدیک تحقق یابند و یا تسویه شوند.
- ۳- بانک باید بین مانده حساب ها در سایر بانک ها و مانده حساب در سایر بخش های بازار پول و حساب های سایر سپرده گذاران تمایز قابل شود.
- ۴- دارایی ها و بدهی ها نباید با یکدیگر تهاتر شوند مگر این که حق قانونی تهاتر وجود داشته باشد.
- ۵- در خصوص دارایی ها و بدهی های مالی، ارزش متعارف هر یک از طبقات افشا شود.
- ۶- جدول سنی دارایی ها و بدهی ها بر حسب مدت باقیمانده از ترازنامه تا سررسید قرارداد آن ها ارائه شود.
- ۷- موارد عمده تراکم دارایی ها و بدهی ها و اقلام خارج از ترازنامه بانک، بر حسب مناطق جغرافیایی، گروه های مشتریان یا گروه های صنعتی افشا شود.
- ۸- در خصوص زیان های ناشی از مطالبات، علاوه بر احتساب ذخیره برای مطالبات معوق به صورت موردی، جزییات محاسبه و رویه مورد استفاده افشا شود.
- ۹- دارایی های وثیقه گذارده شده نزد بانک باید افشا شود.
- ۱۰- اقلامی که بانک نزد خود به عنوان امین در اختیار دارد، جزء اقلام دارایی های بانک محسوب نشده و باید افشا کافی در خصوص آن صورت گیرد .

موجودی نقد

- حساب صندوق (ریالی و ارزی)

- وجوه در راه (ریالی و ارزی)

مطالبات از بانک ها و سایر موسسات اعتباری

- حساب جاری نزد بانک مرکزی

- سپرده پیش پرداخت خرید ارز نزد بانک مرکزی

- سپرده مدتدار نزد بانک مرکزی

- سپرده های دیداری نزد بانک های داخلی و

خارجی

- وام اعطایی به بانک های داخلی

- سپرده مدت دار نزد بانک های داخلی و خارجی

- حساب پرداخت چک های صادره سایر بانک ها

تسهیلات اعطایی و مطالبات

۱- وام ها : قرض الحسنه

۲- تسهیلات مبادله ای : فروش اقساطی ، اجاره به شرط تملیک ، مرابحه ، سلف و خرید دین

۳- تسهیلات مشارکتی : مشارکت مدنی ، مضاربه ، مزارعه و مساقات ، سرمایه گذاری مستقیم ، مشارکت حقوقی

۴- تعهدات : جعاله ، گشایش اعتبارات اسنادی و صدور ضمانت نامه

سرمایه گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار

- سرمایه گذاری در اوراق مشارکت ، اوراق بدهی و سایر اوراق بهادار
- عاملیت فروش

سرمایه گذاری ها

اهداف سرمایه گذاری بانک ها :

- سرمایه گذاری به منظور کسب سود .
- سرمایه گذاری به منظور گسترش و تنوع خدمات بانکی، (شرکت های ابزاری) ارائه خدمات مالی به مشتریان و حفظ اسرار حرفه ای خود، مانند سرمایه گذاری در موسسه اعتباری خارج از کشور، شرکت های فعال در زمینه فن آوری اطلاعات و امور چاپ، صرافی، بیمه، لیزینگ، شرکت رتبه بندی و سایر فعالیت های مرتبط بانکی به تشخیص بانک مرکزی.

سرمایه گذاری بانک ها در قالب عقود: سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی صورت می پذیرد .

مشارکت حقوقی: تأمین قسمتی از سرمایه شرکت های سهامی جدید و یا خرید قسمتی از سهام شرکت های سهامی موجود.

سرمایه گذاری مستقیم: تامین سرمایه لازم برای اجرای طرح های تولیدی و یا عمرانی سود آور که از طریق سرمایه گذاری مستقیم بانکها تامین می گردد.

دارایی های ثابت

• دارایی های ثابت شامل دارایی های ثابت مشهود و دارایی های ثابت نامشهود می باشد .

دارایی های ثابت مشهود شامل: زمین ، ساختمان ، تجهیزات ، وسایل نقلیه و اثاثیه و منصوبات می باشد .

دارایی های ثابت نامشهود عمدتاً شامل : نرم افزارهای رایانه ای ، سرقفلی محل کسب ، حق امتیاز خدمات عمومی می باشد .

• یکی از نسبت هایی که بانک مرکزی با هدف کنترل و محدود نمودن بانک ها و موسسات اعتباری در سرمایه گذاری دارایی های ثابت مشهود و نامشهود الزامی نموده است : **نسبت خالص دارایی های ثابت مشهود و نامشهود به علاوه وثایق تملیکی به حقوق صاحبان سهام پس از کسر سود قطعی نشده و سود انباشته می باشد** که این نسبت بایستی **حداکثر ۷۵ درصد** باشد .

سپرده قانونی

سپرده قانونی به عنوان ابزار سیاست های پولی
نقش سپرده قانونی در اقتصاد

سایر حساب های دریافتنی

این طبقه شامل مطالبات بانک بابت اعتبارات اسنادی و بروات ارزی و سایر مطالبات از اشخاص
از جمله طلب از شرکت های عضو گروه، پیش پرداخت ها به سایر اشخاص، سود سهام دریافتنی و
سایر مطالبات می باشد.

سایر دارایی ها

این طبقه عمدتاً شامل: بدهکاران موقت، سود و کارمزد دریافتنی، وثایق تملیکی، هزینه های
دریافتنی، سوءاستفاده های مالی و موجودی انبار می باشد.

بدهی‌ها

به‌طور کلی بدهی بانک‌ها به طبقات زیر تقسیم‌بندی می‌شوند:

- ۱- بدهی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری
- ۲- سپرده‌های مشتریان
- ۳- سود سهام پرداختی
- ۷- ذخایر و سایر بدهی‌ها
- ۸- ذخیره مالیات عملکرد
- ۹- ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان
- ۱۰- حقوق صاحبان سپرده‌های سرمایه‌گذاری

بدهی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری

این طبقه شامل بدهی به بانک مرکزی شامل بدهی بانک بابت اضافه برداشت از حساب جاری نزد بانک مرکزی، سپرده‌های ارزی مدت‌دار بانک مرکزی نزد بانک، تسهیلات دریافتی از بانک مرکزی در قالب خطوط اعتباری و یا در قالب قراردادهای مشخص و سایر بدهی‌ها مانند بدهی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز و همچنین سپرده‌های سایر بانک‌ها که متشکل از سپرده‌های ریالی و ارزی بانک‌های داخلی و شعب خارج از کشور و همچنین سپرده‌های بانک‌های خارجی نزد بانک می‌باشد. سپرده‌های دیداری و مدت‌دار بانک‌ها، وام و اعتبار دریافتی از بانک‌ها (مدت‌دار و آورنایت)، وجوه بین‌بانکی مصرف نشده و حساب جاری مؤسسات اعتباری غیر بانکی نزد بانک می‌باشد.

سپرده های مشتریان

سپرده های مشتریان به طور کلی شامل سپرده های زیر می باشد :

سپرده های دیداری

سپرده های دیداری به سپرده های اطلاق می گردد که بانک در برابر دارنده آن موظف است به محض رؤیت سند (معمولاً چک) وجه آن را به دارنده سند پرداخت نماید. این طبقه شامل سپرده های دیداری جذب شده در بانک شامل سپرده قرض الحسنه جاری، بستانکاران موقت، مانده های مطالبه نشده، حساب مشترک مشارکت مدنی، چک های بانکی فروخته شده و وجوه اداره شده مصرف نشده می باشد.

سپرده های قرض الحسنه پس انداز و مشابه

به سپرده هایی اطلاق می شود که سودی به آنها تعلق نمی گیرد، ولی طبق قانون، بانک ها می توانند به منظور جذب و تجهیز این گونه سپرده ها، به قید قرعه جوایز ثابت نقدی و یا غیر نقدی به سپرده گذاران اعطا کنند. کلیه سپرده های قرض الحسنه ارزی و ریالی پس انداز و قرض الحسنه ویژه (جوانان و ویژه مصرف نشده) در این طبقه قرار می گیرند.

سایر سپرده ها و پیش دریافت ها

این طبقه شامل سپرده های مدت دار ارزی مشتریان، پیش دریافت اعتبارات اسنادی، سپرده نقدی ضمانت نامه ها و پیش دریافت بابت سایر تسهیلات می باشد.

سپرده های سرمایه گذاری (حقوق صاحبان سپرده های سرمایه گذاری)

این سرفصل شامل سپرده های مدتداری است که بانک به صورت سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت یا بلندمدت، از مشتریان قبول می کنند. بانکها در مورد سپرده های سرمایه گذاری مدت دار، فقط به عنوان وکیل سپرده گذار عمل می کنند و منابع حاصل از این سپرده ها را به صورت سرمایه گذاری یا پرداخت تسهیلات در قالب عقود اسلامی مورد استفاده قرار می دهند. منافع حاصل از بکارگیری این سپرده ها پس از کسر حق الوکاله بکارگیری آنها توسط بانک، به سپرده گذاران پرداخت می شود .

سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلندمدت و سپرده پس انداز کارکنان دولت نیز در این طبقه قرار می گیرند.

ذخایر و سایر بدهی‌ها

ذخیره از جمله بدهی‌هایی است که زمان تسویه و یا مبلغ آن نامشخص است. ذخایر را بایستی از سایر بدهی‌ها مانند بدهی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و غیره متمایز کرد، زیرا در مورد زمان تسویه و یا مبلغ آن ابهام وجود دارد. از جمله ذخایر می‌توان به ذخیره هزینه‌های پرداختی، حق بیمه پرداختی و سایر اقلام داخلی اشاره نمود.

همچنین بدهی بانک بابت پذیرش اعتبارات اسنادی و بروات ارزی مدت‌دار نیز در این سرفصل، طبقه‌بندی می‌گردد.

ذخیره هزینه‌های پرداختی

در پایان سال مالی و یا مقاطع تهیه صورت‌های مالی ممکن است کالاها و یا خدماتی دریافت شده باشد لیکن صورت‌حساب آن‌ها دریافت نشده و یا به‌طور رسمی با فروشنده در مورد مبلغ و زمان تسویه آن توافق نشده باشد. طبق روش حسابداری تعهدی به جهت رعایت اصل تطابق درآمدها با هزینه‌های همان دوره بایستی به میزان حصة آن‌ها در آن سال ذخیره لازم بابت این کالاها و خدمات در این حساب منظور گردد.

بدهی بانک بابت اعتبارات اسنادی و بروات ارزی

بدهی بانک بابت پذیرش اعتبارات اسنادی مربوط به بروات و اعتبارات اسنادی مدت‌دار، مربوط به بدهی‌هایی است که اسناد آن تحویل خریدار گردیده و بانک پرداخت وجه آن‌ها را در سررسید تعهد کرده است و به‌طور معمول در سررسید نسبت به تأمین وجه از خریدار و پرداخت آن اقدام می‌نماید.

ذخیره مالیات

تعهدات مربوط به مالیات بر درآمد بانک، معمولاً با عنوان ذخیره مالیات در ترازنامه منعکس می‌شود. علت این امر این است که مبلغ مالیات بانک، قبل از صدور برگ قطعی به‌طور برآوردی مشخص می‌شود و به‌طور معمول بین مالیات محاسبه‌شده توسط بانک و مالیات تشخیصی توسط ممیز مالیاتی تفاوت‌هایی وجود دارد. لذا تا صدور برگ تشخیص قطعی مالیات بایستی ذخیره لازم در حساب‌ها منعکس گردد.

ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان

بر اساس قانون کار، کارفرما موظف است در هنگام پایان خدمت کارکنان، به ازای هر سال خدمت و بر اساس مدت سنوات خدمت کارکنان و آخرین حقوق دریافتی آنها یک ماه پاداش پایان خدمت محاسبه و به آنها پرداخت نماید. باگذشت هر سال خدمت کارکنان، برای بانک تعهدی قانونی در این خصوص ایجاد می‌شود که باید ذخیره لازم برای آن شناسایی و ثبت گردد. این ثبت در راستای رعایت اصل تطابق صورت می‌پذیرد.

سود سهام پرداختنی

سود هر سهم تقسیمی (DPS) یا سود سهام پرداختنی که در مجمع عمومی حقوق صاحبان سهام به تصویب رسیده است لیکن هنوز به سهامدار مشمول پرداخت نشده است در این حساب نگهداری می‌گردد. طبق قانون تجارت سود سهام مصوب در مجمع عمومی حداکثر تا ۸ ماه پس از تاریخ مجمع عمومی بایستی به سهامداران ذینفع (سهامدارانی که تا تاریخ مجمع عمومی سالیانه، سهام در مالکیت آنها می‌باشد) پرداخت گردد.

حقوق صاحبان سهام

حقوق صاحبان سهام شامل طبقات زیر است:

• سرمایه پرداخت شده

• اندوخته‌ها (اندوخته قانونی، اندوخته سرمایه‌ای و ...)

• مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها

• تفاوت تسعیر ارز

• سود یا زیان انباشته

• سهام خزانة

اقلام خارج از ترانامه بانکها

اقلام خارج از ترانامه یا اقسام زیرخط، دارایی‌ها و بدهی‌های بالقوه‌ای هستند که در زمان ایجاد قطعی نبوده لیکن احتمال تبدیل به دارایی یا بدهی در آینده برای آنها متصور می‌باشد.

به‌طور کلی اقسام زیرخط را می‌توان در ۴ طبقه‌بندی نمود:

- فعالیت‌هایی که بانک در آنها به‌عنوان واسطه عمل می‌نماید.
- تعهدات و ضمانت‌نامه‌های صادره می‌باشد که در آن بانک ضمانت اشخاص حقیقی و حقوقی را در رابطه با انجام تعهدات توسط ایشان به عهده می‌گیرد
- اقلامی که حالت انتظامی داشته و برای ثبت و کنترل ورود و خروج اسناد تجاری و اوراق بهادار و در کل به‌منظور نگهداری آمار اوراق بهادار به کار می‌روند
- معاملات مربوط به ابزارهای مشتقه مانند قراردادهای آتی، سلف، اختیار معامله و سوآپ است که برای مدیریت و کاهش ریسک نرخ بهره، ریسک نرخ ارز و ریسک اعتباری توسط بانک‌ها به کار می‌رود.

ساختار صورت سود و زیان بانک‌های تجاری

منابع اصلی درآمد در بانک

- تفاوت ناشی از سود دریافتی و پرداختی (NII)

- درآمدهای ناشی از ارائه خدمات کارمزدی

- درآمدهای ناشی از نتیجه مبادلات و معاملات ارزی

- سایر درآمدهای عملیاتی

- خالص سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی

بانک نمونه

صورت سود و زیان

برای سال منتهی به ۲۹ اسفند ماه ۱۳۳۲

سال ۱۳۳۲		شرح
میلیون ریال		
XX	۳۷	درآمد تسهیلات اعطایی و سپرده گذاری و اوراق بدهی
(XX)	۴۳	هزینه سود سپرده‌ها
XX		خالص درآمد تسهیلات و سپرده گذاری
XX	۴۴	درآمد کارمزد
(XX)	۴۵	هزینه کارمزد
XX		خالص درآمد کارمزد
XX	۳۸	خالص سود (زیان) سرمایه گذاری‌ها
XX	۴۶	خالص سود (زیان) مبادلات و معاملات ارزی
XX	۴۷	سایر درآمدهای عملیاتی
XX		جمع درآمدهای عملیاتی
XX	۴۸	خالص سایر درآمدها و هزینه‌ها
(XX)	۴۹	هزینه‌های اداری و عمومی
(XX)	۵۰	هزینه مطالبات مشکوک الوصول
(XX)	۵۱	هزینه‌های مالی
(XX)	۵۲	هزینه استهلاک
XX		سود (زیان) قبل از مالیات بر درآمد
(XX)		مالیات بر درآمد سال جاری
(XX)		مالیات بر درآمد سال های قبل
(XX)	۲۵	جمع مالیات بر درآمد
XX		سود (زیان) خالص
	۵۸	سود هر سهم (ریال)
XX		سود پایه هر سهم (ریال)
XX		سود تقلیل یافته هر سهم (ریال)

طبقه‌بندی درآمدها

• درآمد مشاع

درآمد تسهیلات اعطایی

درآمد سپرده گذاری و اوراق بدهی

خالص سود (زیان) سرمایه گذاری ها

• درآمد غیر مشاع

خالص درآمد کارمزد

خالص سود (زیان) مبادلات و معاملات ارزی

سایر درآمدهای عملیاتی (عمدتاً سود و زیان شعب خارج از کشور)

خالص سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی (مانند فروش دارایی های ثابت و ...)

هزینه‌ها

هزینه‌های اصلی در بانک‌ها عمدتاً شامل طبقات ذیل می‌باشد:

- هزینه سود سپرده‌ها
- هزینه‌های اداری و عمومی
- هزینه کاهش ارزش مطالبات (هزینه مطالبات مشکوک الوصول)
- هزینه‌های مالی
- هزینه کارمزد پرداختی
- هزینه استهلاک

مفهوم سود علی الحساب و سود قطعی

• رابطه بین بانک و سپرده گذاران در سپرده های سرمایه گذاری ، رابطه وکیل و موکل است .

$$\text{حق الوکاله بکارگیری سپرده ها - جایزه سپرده قانونی مربوط به سپرده + سود مشاع} \times \frac{\text{خالص منابع سپرده گذار}}{\text{خالص مصارف مشاع}} = \text{سهم سود قطعی سپرده متعلق به سپرده گذاران}$$

• **خالص منابع سپرده گذاران** : میانگین مانده پایان هفته منابع سپرده گذاران پس از کسر

میانگین مانده هفته سپرده قانونی تودیع شده

• **خالص مصارف مشاع** : مصارف مشاع پس از کسر سود سال های آینده ، سود معوق ، وجوه

دریافتی مضاربه ، حساب مشترک مشارکت مدنی و وجه التزام تاخیر تادیه دین معوق

• **مصارف مشاع شامل** : تسهیلات اعطایی ، سود و وجه التزام دریافتی تسهیلات اعطایی ، سرمایه

گذاری در سهام ، سرمایه گذاری در سایر اوراق بهادار نظیر اوراق مشارکت ، سپرده سرمایه گذاری

مدت دار نزد سایر موسسات اعتباری، مطالبات از دولت

• **سود مشاع** : منافع ریالی حاصل از بکارگیری خالص منابع سپرده گذار و منابع بانک در مصارف مشاع

باتک نمونه

صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه گذاری

برای سال منتهی به ۲۹ اسفند ماه ۱۳۱۲

سال ۱۳۱۲	شرح
میلیون ریال	درآمدهای مشاع
XX	درآمد تسهیلات اعطایی
XX	درآمد سپرده گذاری و اوراق بدهی
XX	خالص سود (زیان) سرمایه گذاری ها
XX	جمع درآمدهای مشاع
(XX)	سهم منابع بانک از درآمدهای مشاع
XX	سهم سپرده گذاران از درآمدهای مشاع قبل از کسر حق الوکاله
(XX)	حق الوکاله
XX	سهم سپرده گذاران از درآمدهای مشاع
XX	جایزه سپرده قانونی سپرده‌های سرمایه گذاری
XX	جبران هزینه مازاد منابع آزاد سپرده گذاران به مصارف مشاع
XX	سود قطعی تملق گرفته به سپرده‌های سرمایه گذاری
(XX)	سود علی الحساب پرداختی به سپرده‌های سرمایه گذاری
XX	مابه‌التفاوت سود قابل پرداخت (مازاد سود پرداختی) به سپرده گذاران

هزینه کاهش ارزش مطالبات (هزینه مطالبات مشکوک الوصول)

تسهیلات اعطایی با توجه به کیفیت آن‌ها به ۴ طبقه اصلی تقسیم می‌شوند:

- طبقه جاری
- طبقه سررسید گذشته
- طبقه معوق
- طبقه مشکوک الوصول

بر طبق استانداردهای حسابداری و به منظور رعایت **اصل تطابق** هزینه‌ها با درآمدهای همان دوره باید ارزشیابی صحیحی از مطالبات از طریق برآورد زیان‌های احتمالی ناشی از عدم وصول مطالبات و لحاظ نمودن ذخیره مناسب برای آن در حساب‌ها صورت پذیرد لذا بانک‌ها و مؤسسات اعتباری موظف‌اند به منظور جبران زیان یا خسارت احتمالی ناشی از عدم ایفای تعهدات مشتریان در رابطه با تسهیلات اعطایی آنان نسبت به احتساب ذخیره عمومی و اختصاصی در چارچوب دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری اقدام نمایند.

ذخیره عمومی : ۱/۵ درصد کل اعتبارات اعطایی مؤسسات اعتباری شامل معاملات قدیم، جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول در پایان دوره مالی .

ذخیره اختصاصی : ذخیره اختصاصی بر اساس دسته‌ای که مطالبات در آن طبقه‌بندی شده‌اند به شرح ذیل محاسبه

می‌شود:

درصد ذخیره گیری	طبقه
۱۰ درصد	مانده تسهیلات موضوع طبقه سررسید گذشته
۲۰ درصد	مانده تسهیلات موضوع طبقه معوق
۵۰ تا ۱۰۰ درصد	مانده تسهیلات موضوع طبقه مشکوک الوصول

نحوه اعمال وثایق : بانک یا موسسه اعتباری موظف است به منظور احتساب ذخیره اختصاصی، ارزش وثایق هر مورد را با اعمال ضرایب ذیل از هر فقره از تسهیلات کسر و سپس اقدام به محاسبه ذخیره ذی ربط نماید. ۱۰۰ درصد مبلغ وثایق نقدی ، ۱۰۰ درصد مبلغ اوراق مشارکت منتشره با تضمین دولت یا اوراق مشارکت منتشره توسط بانک مرکزی ، ۸۰ درصد اوراق مشارکت با تضمین سیستم بانکی کشور، حداکثر ۷۰ درصد ارزش بازار املاک و مستغلات، حداکثر ۷۰ درصد ارزش بازار سهام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، اسناد معتبر بانکی نظیر اعتبارات اسنادی معامله شده، ضمانت‌نامه‌های بانکی و موارد مشابه، حداکثر ۵۰ درصد ارزش بازار ماشین‌آلات و تجهیزات .

هزینه مالی

هزینه‌های مالی عبارت است از هزینه‌هایی که به‌منظور تأمین مالی از محل سایر استقراضات (بدهی‌های غیر سپرده‌ای) به بانک تحمیل می‌گردد. این طبقه عمدتاً شامل هزینه‌های سود پرداختی بابت تسهیلات دریافتی از بانک‌ها و بانک مرکزی، سود پرداختی بابت خطوط اعتباری بانک مرکزی و همچنین سود پرداختی بابت اضافه برداشت از حساب جاری بانک مرکزی می‌باشد.

هزینه کارمزد پرداختی

هزینه کارمزد شامل هزینه‌هایی است که بابت استفاده از خدمات سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و کارمزد پرداختی بابت عملیات بین‌بانکی می‌باشد. از جمله اصلی‌ترین هزینه‌هایی که در این طبقه انعکاس می‌یابد می‌توان به هزینه کارمزد پرداختی بابت شتاب و سایر کارمزدهای پرداختی بابت استفاده از عملیات انتقال وجوه بین بانک‌ها مثل پایا و ... اشاره نمود.

قسمت سوم

تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی بانک‌های تجاری

Session third :

**Commercial Banks Financial Statement
Analysis**

• در تجزیه و تحلیل بانک ها بایستی به مواردی همچون اندازه بانک ، تفاوت شرایط اقتصادی به خصوص سطح توسعه اقتصادی و اجتماعی در کشورهای مختلف ، بحث شریعت در بانکداری و نوع بانک (تجاری ، سرمایه گذاری ، تخصصی و ...) توجه نمود .

• در اکثر صنایع نسبت ها به چهارگروه نسبت های نقدینگی، فعالیت، اهرمی و سودآوری تقسیم بندی می شوند.

• تصمیم گیری مدیران بانک ها بایستی در حوزه های مدیریت دارایی ها ، مدیریت بدهی ها ، مدیریت حاشیه نرخ بهره ، مدیریت ریسک اعتباری ، مدیریت نقدینگی ، مدیریت درآمد و هزینه های غیربهره ای ، مدیریت مالیات بر درآمد و مدیریت ارقام زیر خط ترازنامه صورت پذیرد .

هدف از تجزیه و تحلیل صورت های مالی

اهداف استفاده کنندگان از تجزیه و تحلیل صورت های مالی :

۱- اعتباردهندگان

۲- سهامداران

۳- سرمایه گذاران

۴- مدیران

- اهداف تمامی استفاده کنندگان از صورت های مالی در نهایت معطوف به شناسایی نقاط ضعف و قوت شرکت در گذشته و حال و پیش بینی وضعیت شرکت در آینده است .
- بررسی عملکرد و تجزیه و تحلیل صورت های مالی بانک ها به سبب نقش حیاتی آنها در اقتصاد هر کشور، علاوه بر اشخاص ذکر شده، مورد توجه دولت، بانک مرکزی و سازمان های نظارتی داخلی و بین المللی که سلامت مالی سیستم بانکی آن کشور را تحت نظارت و کنترل دارند نیز می باشد.

اهداف بانکها

اولین قدم در تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی بانکها، درک این موضوع است که اصولاً بانکها به دنبال دستیابی به چه اهدافی هستند؟

افزایش سودآوری

افزایش سهم از بازار

افزایش کارایی و بهره‌وری

رشد و توسعه

ایفای مسئولیت‌های اجتماعی

هدف نهایی : افزایش ثروت سهامداران از طریق افزایش قیمت سهام بانک در بازار

جهت تجزیه و تحلیل عملکرد یک بانک بایستی بدانیم که اصولاً مدیران آن بانک جهت رسیدن به اهداف تعیین شده بایستی چه تصمیماتی را اتخاذ نمایند و محورهای اساسی تصمیم‌گیری در مدیریت یک بانک پیرامون چه مباحثی می‌باشد؟

افزایش بازده مناسب ضمن تقبل ریسک معقول توسط مدیریت بانک در گرو تصمیم‌گیری صحیح حول محورهای اساسی زیر است:

- ۱- مدیریت دارایی‌ها
- ۲- مدیریت بدهی‌ها
- ۳- مدیریت حاشیه نرخ بهره یا مدیریت **Spread**
- ۴- مدیریت ریسک اعتباری
- ۵- مدیریت نقدینگی
- ۶- مدیریت درآمد و هزینه‌های غیر بهره‌ای
- ۷- مدیریت مالیات بر درآمد بانک
- ۸- مدیریت فعالیت‌های خارج از ترازنامه (اقدام زیر خط ترازنامه)

۱- مدیریت دارایی‌ها

مدیریت حجم، ترکیب و کیفیت دارایی‌ها نقش به‌سزایی در سودآوری بانک داراست.

مهم‌ترین نسبت‌های مورد استفاده در ارزیابی مدیریت دارایی‌ها عبارت‌اند از:

نسبت بازده دارایی‌ها

نسبت به‌کارگیری دارایی‌ها

نسبت قدرت سودآوری

نسبت حاشیه بهره خالص یا NIM

بازده دارایی‌های سودآور

نسبت بازده دارایی‌ها

این نسبت مهم‌ترین معیار ارزیابی موفقیت مدیریت در کسب حداکثر بازده از دارایی‌های بانک می‌باشد. معمولاً ROA بانک‌ها نسبت به صنایع دیگر مانند صنایع تکنولوژیکی پایین‌تر است و برای کسب ROA یک درصدی در یک بانک بایستی درآمد بسیار بالایی کسب گردد و این به واسطه بالا بودن اهرم مالی بانک‌ها است. منبع اصلی دارایی بانک‌ها سپرده‌هایی هستند که بانک بابت جذب آن‌ها بایستی بهره پرداخت نماید بنابراین بانک‌ها برای افزایش نسبت بازده دارایی‌های خود نسبت به صنایعی که اهرم مالی پایین‌تری دارند (استفاده از سرمایه بیشتر به جای استفاده از بدهی) و هزینه تامین مالی کمتری را تحمل می‌کنند، بایستی درآمد بالاتری کسب نمایند تا علاوه بر پوشش هزینه‌های تامین مالی (سود پرداختی به سپرده‌ها)، از حاشیه سود مناسبی نیز برخوردار گردند.

اهرم مالی استفاده از بدهی در مقابل استفاده از سرمایه در **ساختار مالی** شرکت برای افزایش درآمد می‌باشد.

$$ROA = \frac{\text{سود خالص}}{\text{میانگین دارایی‌ها}}$$

Asset TurnOver (Utilization)

نسبت گردش دارایی ها

نسبت میزان درآمد عملیاتی حاصل از به کارگیری دارایی‌های بانک را اندازه‌گیری می‌کند.

$$\text{نسبت گردش دارایی‌ها} = \frac{\text{درآمد عملیاتی}}{\text{میانگین دارایی‌ها}} = \frac{\text{درآمد بهره‌ای}}{\text{میانگین دارایی‌ها}} + \frac{\text{درآمد غیر بهره‌ای}}{\text{میانگین دارایی‌ها}}$$

نسبت قدرت سودآوری

$$\text{نسبت قدرت سودآوری} = \frac{\text{دارایی‌های سودآور}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

دارایی‌های سودآور شامل دارایی‌هایی هستند که به صورت بهره‌ای یا کارمزدی و یا سود تقسیمی برای بانک ایجاد درآمد می‌کنند.

نسبت حاشیه بهره خالص یا NIM

برای ارزیابی این که آیا بانکها به طور مؤثر از داراییهای سودآور خود در ایجاد درآمد استفاده نموده‌اند یا خیر - به نحوی که هزینه‌های بهره‌ای پرداختی بابت سپرده‌ها و سایر استقراضات خود را پوشش دهند - از نسبت «حاشیه بهره خالص» استفاده می‌شود.

این نسبت بازده خالص دارایی‌های سودآور بانک که درآمد حاصل از آنها به صورت سود (بهره) کسب می‌گردد را نشان می‌دهد.

$$\text{حاشیه بهره خالص} = \frac{\text{خالص درآمد بهره ای}}{\text{دارایی های سودآور بهره ای}} = \frac{\text{هزینه های بهره ای} - \text{درآمد های بهره ای}}{\text{سپرده گذاری ها} + \text{سرمایه گذاری در اوراق مشارکت} + \text{خالص تسهیلات}}$$

بازده دارایی‌های سودآور

برای اندازه‌گیری بازده کل دارایی‌های سودآور، کل درآمد ایجادشده از محل دارایی‌های سودآور مانند سود و وجه التزام دریافتی از تسهیلات اعطایی، درآمد اوراق مشارکت، سود دریافتی از محل سپرده‌گذاری‌ها و درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها به میانگین دارایی‌های سودآور تقسیم می‌گردد.

$$\text{بازده دارایی‌های سودآور} = \frac{\text{درآمد حاصل از دارایی‌های سودآور}}{\text{میانگین دارایی‌های سودآور}}$$

افزایش دارایی‌های غیرعملیاتی در پرتفوی دارایی‌ها مانند زمین، ساختمان و سایر دارایی‌های ثابت، باعث کاهش توان بانک در تخصیص منابع در دارایی‌های عملیاتی و سودآور می‌گردد. همچنین به سبب نقد شوندگی پایین، افزایش دارایی‌های غیرعملیاتی به‌خصوص دارایی‌های ثابت، ریسک نقدینگی بانک را افزایش و نرخ کفایت سرمایه بانک را کاهش می‌دهد؛ بنابراین مدیریت بانک می‌باید پرتفوی دارایی‌ها را به نحوی مدیریت نماید که سهم دارایی‌های غیرعملیاتی تا حد امکان کاهش یابد.

۲- مدیریت بدهی‌ها

اصلی‌ترین بدهی بانک‌ها سپرده‌های جذب‌شده از سپرده‌گذاران می‌باشد. سپرده‌ها با توجه به هزینه‌های جذب به‌خصوص هزینه بهره پرداختی به آن‌ها به دو طبقه **سپرده‌های ارزان‌قیمت** و **سپرده‌های گران‌قیمت** تقسیم می‌شوند. سپرده‌های ارزان‌قیمت شامل سپرده‌های دیداری و سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های گران‌قیمت شامل سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار می‌باشد. بانک‌ها همواره به دنبال جذب سپرده‌های ارزان‌قیمت و افزایش نسبت سپرده‌های ارزان‌قیمت در پرتفوی سپرده‌های خود هستند. هر چه نسبت سپرده‌های ارزان‌قیمت در پرتفوی سپرده‌ها بیشتر باشد، بانک از حاشیه بهره خالص بالاتری برخوردار خواهد شد. علاوه بر سپرده‌ها، تسهیلات دریافتی از سایر بانک‌ها، وام‌های دریافتی از بازار پولی بین‌بانکی، بدهی به بانک مرکزی، ذخایر و سایر بدهی‌ها نیز قسمت دیگری از پرتفوی بدهی بانک‌ها را تشکیل می‌دهد.

مهم‌ترین نسبت‌هایی که برای ارزیابی عملکرد مدیریت در مدیریت بدهی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد عبارتند از :

۱- نسبت ترکیب سپرده‌های گران‌قیمت

۲- نسبت سپرده‌های محوری به کل سپرده‌ها (پایداری منابع)

نسبت ترکیب سپرده های گران قیمت

از نسبت سپرده های گران قیمت (هزینه بر) به کل سپرده ها برای تحلیل حساسیت بانک به تغییرات نرخ بهره استفاده می شود.

هر چه نسبت ترکیب سپرده های گران قیمت در پرتفوی سپرده ها بیشتر باشد، در مواقع تغییرات قابل توجه در نرخ بهره، بانک در معرض ریسک نرخ بهره قرار گرفته و ممکن است متحمل هزینه های بالایی برای حفظ سپرده های موجود گردد و در نتیجه نسبت حاشیه بهره خالص بانک به عنوان یکی از مهم ترین نسبت های سودآوری بانک کاهش یابد.

$$\text{نسبت ترکیب سپرده های گران قیمت} = \frac{\text{سپرده های گران قیمت}}{\text{کل سپرده ها}}$$

تقسیم بندی سپرده های بانک ها از لحاظ پایداری

سپرده های بانک ها از لحاظ پایداری به دو قسمت **سپرده های محوری** و **سپرده های فرار** تقسیم بندی می شوند. سپرده های محوری متشکل از سپرده های دیداری، پس انداز و سپرده های مدت دار است که نسبت به استقراض های کوتاه مدت مانند وجوه دریافتی از بازار پولی بین بانکی از پایداری بالاتری برخوردار هستند. دارندگان این گونه سپرده ها به تغییرات کم در نرخ بهره خیلی حساس نمی باشند و در صورت پرداخت نرخ بهره بالاتر در سایر بانک ها و مؤسسات مالی سپرده های خود را به سرعت منتقل نمی کنند. سپرده های محوری برای بانک ها از جذابیت بالاتری برخوردار هستند زیرا نسبت به بدهی های فرار از نرخ بهره پایین تری برخوردار می باشند. بانک ها می بایست برای کاهش ریسک نقدینگی و جلوگیری از افزایش اجباری هزینه تأمین وجوه به دقت تغییرات سپرده های محوری خود را کنترل و نظارت نمایند؛ زیرا در صورت کاهش سپرده های محوری و در نتیجه مواجه شدن با کسری نقدینگی مجبور به استقراض از بازار پولی بین بانکی و یا استقراض کوتاه مدت از سایر بانک ها با نرخ بهره بالاتر از نرخ معمول می شوند. در بازار پولی به این گونه وجوه اصطلاحاً، بدهی فرار یا پول داغ گفته می شود.

نسبت سپرده‌های محوری به کل سپرده‌ها (پایداری منابع)

این نسبت برای مشخص کردن سهم سپرده‌های پایداری است که بانک با اتکا به آنها می‌تواند نسبت به سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت اقدام نماید.

$$\text{نسبت پایداری منابع} = \frac{\text{سپرده های محوری}}{\text{کل سپرده ها}}$$

۳- مدیریت حاشیه نرخ بهره یا مدیریت Spread

اصلی ترین منبع درآمد بانک‌ها به خصوص بانک‌های سنتی، مابه‌التفاوت بین بهره دریافتی و بهره پرداختی یا اصطلاحاً خالص درآمد بهره است.

نسبت‌های مورد استفاده در تحلیل و ارزیابی مدیریت حاشیه نرخ بهره عبارتند از :

۱- نسبت مابه‌التفاوت سود (بهره) (Spread)

۲- نسبت حساسیت به نرخ بهره

۳- نسبت شکاف نسبی

نسبت مابه‌التفاوت سود (بهره) (Spread)

نسبت «مابه‌التفاوت سود (بهره)» یا اصطلاحاً Spread حاصل مابه‌التفاوت میانگین بازده دارایی‌های بهره‌ای و میانگین هزینه بدهی‌های بهره‌ای است که به صورت زیر محاسبه می‌گردد:

$$\text{نسبت مابه‌التفاوت سود (بهره)} = \frac{\text{درآمد بهره‌ای}}{\text{میانگین دارایی‌های سودآور بهره‌ای}} - \frac{\text{هزینه‌های بهره‌ای}}{\text{میانگین بدهی‌های بهره‌ای}}$$

مدیریت ریسک اعتباری

ریسک اعتباری عبارت است از احتمال قصور وام‌گیرنده یا طرف مقابل بانک نسبت به انجام تعهداتش طبق شرایط توافق شده. مدیریت ریسک اعتباری عبارت است از فرایند شناسایی، ارزیابی، تجزیه و تحلیل و واکنش مناسب نسبت به ریسک اعتباری و نظارت مستمر بر آنها با توجه به شرایط محیطی (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ...).

نکول یا عدم بازپرداخت تسهیلات و به عبارت دیگر افزایش ریسک اعتباری تسهیلات و همچنین کاهش ارزش سرمایه‌گذاری‌های بانک در اوراق بهادار و دیگر سرمایه‌گذاری‌ها باعث کاهش کیفیت دارایی‌های بانک می‌گردد. کاهش کیفیت دارایی‌ها با کاهش درآمد و افزایش هزینه‌های وصول و کاهش ارزش، همراه است و بازده دارایی‌ها را به شدت کاهش می‌دهد. لذا یکی از مهم‌ترین وظایف مدیریت بانک نظارت مستمر بر ریسک اعتباری است.

مهمترین نسبت‌های مالی در ارزیابی مدیریت ریسک اعتباری عبارتند از :

۱- نسبت مطالبات غیرجاری به تسهیلات و وام‌ها

۲- نسبت مطالبات غیرجاری بدون بازده (NPL)

۳- نسبت پوشش ذخیره کاهش ارزش مطالبات

نسبت مطالبات غیر جاری به تسهیلات و وام‌ها

این نسبت یکی از متداول‌ترین نسبت‌ها برای اندازه‌گیری میزان ریسک اعتباری است. این نسبت از تقسیم کل مطالبات ایجادشده غیرجاری (سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول) بر کل تسهیلات و وام‌های پرداختی محاسبه می‌شود.

$$\text{نسبت مطالبات غیر جاری به کل تسهیلات و وام‌ها} = \frac{\text{کل مطالبات غیر جاری}}{\text{کل تسهیلات و وام‌ها}}$$

نسبت مطالبات غیر جاری بدون بازده (NPL)

از جمله مهم‌ترین نسبت‌هایی که میزان ریسک اعتباری و همچنین کیفیت دارایی‌های بانک را مورد سنجش قرار می‌دهد، نسبت وام‌های بدون بازده به کل تسهیلات می‌باشد. وام‌های بدون بازده در واقع مطالباتی هستند که طبق دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری بانک مرکزی، اصل و سود آن‌ها از تاریخ سررسید و یا از تاریخ قطع پرداخت اقساط آن‌ها بیش از ۶ ماه گذشته و فرایند شناسایی سود به صورت تعهدی برای آن‌ها متوقف شده است. استاندارد جهانی برای شناسایی وام‌های بدون بازده، عدم پرداخت اقساط وام‌ها پس از گذشت ۹۰ روز از سررسید می‌باشد.

$$\text{نسبت مطالبات غیر جاری بدون بازده (NPL)} = \frac{\text{مطالبات معوق} + \text{مطالبات مشکوک الوصول} + \text{مطالبات لاوصول}}{\text{مانده تسهیلات و وام‌ها}}$$

نسبت پوشش ذخیره کاهش ارزش مطالبات

این نسبت میزان ذخیره کاهش ارزش مطالبات در نظر گرفته شده برای پوشش تسهیلات و وام‌ها را نشان می‌دهد. هر چه این نسبت بالاتر باشد، بانک از لحاظ پوشش زیان‌های ناشی از تسهیلات و وام‌ها دارای قدرت بالاتری است و از ریسک اعتباری پایین‌تری برخوردار می‌باشد.

$$\text{نسبت ذخیره کاهش ارزش مطالبات به تسهیلات و وام‌ها} = \frac{\text{ذخیره کاهش ارزش مطالبات}}{\text{مانده تسهیلات و وام‌ها}}$$

۵- مدیریت نقدینگی

نقدینگی عبارت است از وجوه نقد و دارایی‌هایی که قدرت نقد شوندگی بالایی داشته و سریعاً و بدون تحمل زیان قابل‌تبدیل به وجه نقد می‌باشند. مدیریت نقدینگی عبارت است از کنترل ورود و خروج نقدینگی و اطمینان از وجود نقدینگی کافی در شرایط مختلف. شیوه مدیریت وجوه نقد بایستی به گونه‌ای باشد که سطح نقدینگی کافی برای تعهدات مالی و نیازهای روزانه همواره موجود بوده و قابلیت نقد شوندگی دارایی‌ها با کمترین زیان ممکن امکان‌پذیر باشد. عدم کفایت نقدینگی مهم‌ترین علت ورشکستگی اکثر بانک‌ها در دهه‌های اخیر بوده است. بانکی که با کمبود نقدینگی روبه‌روست وادار خواهد شد تا دارایی‌های نقد شونده خود را به سرعت به قیمتی پایین‌تر از قیمت‌های واقعی به فروش برساند و این شرایط کاهش قابل‌توجهی در درآمدهای بانک ایجاد می‌کند. با آگاهی از این شرایط می‌توان به اهمیت مدیریت نقدینگی در بانک‌ها و مؤسسات مالی پی برد. یکی از راه‌کارهای مهم در مدیریت نقدینگی، **تطابق سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها** است. نسبت‌های زیر در سنجش و ارزیابی مدیریت نقدینگی یک موسسه اعتباری به کار گرفته می‌شود :

۱- نسبت سپرده‌ها به دارایی‌ها

۲- نسبت تسهیلات و وام‌ها به سپرده‌ها

۳- نسبت تسهیلات و وام‌ها به کل دارایی‌ها

نسبت سپرده‌ها به دارایی‌ها

$$\text{نسبت سپرده‌ها به دارایی‌ها} = \frac{\text{کل سپرده‌ها}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

نسبت تسهیلات و وام‌ها به سپرده‌ها

$$\text{نسبت تسهیلات و وام‌ها به سپرده‌ها} = \frac{\text{خالص مانده تسهیلات و وام‌ها}}{\text{کل سپرده‌ها}}$$

نسبت تسهیلات و وام‌ها به کل دارایی‌ها

$$\text{نسبت تسهیلات و وام‌ها به کل دارایی‌ها} = \frac{\text{تسهیلات و وام‌ها}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

۶- مدیریت در آمد و هزینه‌های غیر بهره‌ای

تحلیلگران معمولاً از نسبت‌های گوناگونی برای اندازه‌گیری توانایی مدیریت بانک در کنترل هزینه‌های

غیر بهره‌ای استفاده می‌کنند. مهم‌ترین این نسبت‌ها عبارت‌اند از :

۱- نسبت خالص هزینه‌های غیر بهره‌ای

۲- نسبت کارایی هزینه‌های غیر بهره‌ای

۳- نسبت پوشش هزینه‌های غیر بهره‌ای

نسبت خالص هزینه های غیر بهره ای

درآمدهای غیر بهره ای - هزینه های غیر بهره ای = خالص هزینه های غیر بهره ای

نسبت کارایی هزینه های غیر بهره ای

نسبت کارایی هزینه های غیر بهره ای یکی از مهم ترین نسبت های مورد استفاده برای اندازه گیری توانایی بانک در کنترل هزینه های غیر بهره ای است. تحلیلگران از این نسبت در کنار نسبت های ROA، ROE و NIM به عنوان یک نسبت کلیدی در اندازه گیری سودآوری بانک ها استفاده می کنند. این نسبت میزان هزینه های غیر بهره ای را که بانک برای هر یک ریال کسب درآمد عملیاتی هزینه نموده است را نشان می دهد.

$$\text{نسبت کارایی هزینه های غیر بهره ای} = \frac{\text{هزینه های غیر بهره ای}}{\text{درآمد غیر بهره ای} + \text{خالص درآمد بهره ای}}$$

نسبت پوشش هزینه‌های غیر بهره‌ای

یکی دیگر از نسبت‌های سنجش کارایی مدیریت هزینه‌ها، نسبت پوشش هزینه‌های غیر بهره‌ای است. این نسبت توانایی بانک در تولید درآمد غیر بهره‌ای برای پوشش هزینه‌های غیر بهره‌ای را اندازه‌گیری می‌کند.

$$\text{نسبت پوشش هزینه‌های غیر بهره‌ای} = \frac{\text{درآمدهای غیر بهره‌ای}}{\text{هزینه‌های غیر بهره‌ای}}$$

۷- مدیریت مالیات بر درآمد بانک

$$\text{نسبت مؤثر مالیات} = \frac{\text{مالیات قطعی}}{\text{سود قبل از کسر مالیات}}$$

۸- مدیریت فعالیت‌های خارج از ترازنامه

برای سنجش مدیریت اقلام زیر خط می‌توان از نسبت بدهی‌های ایجاد شده در قبال تعهدات نسبت به کل تعهدات زیرخط استفاده نمود. و یا هر طبقه از بدهی‌های ایجاد شده در قبال تعهدات را با تعهدات زیر خط آن گروه سنجید.

بدهکاران بابت اعتبارات اسنادی پرداخت شده

تعهدات مشتریان بابت اعتبارات اسنادی

بدهکاران بابت ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده

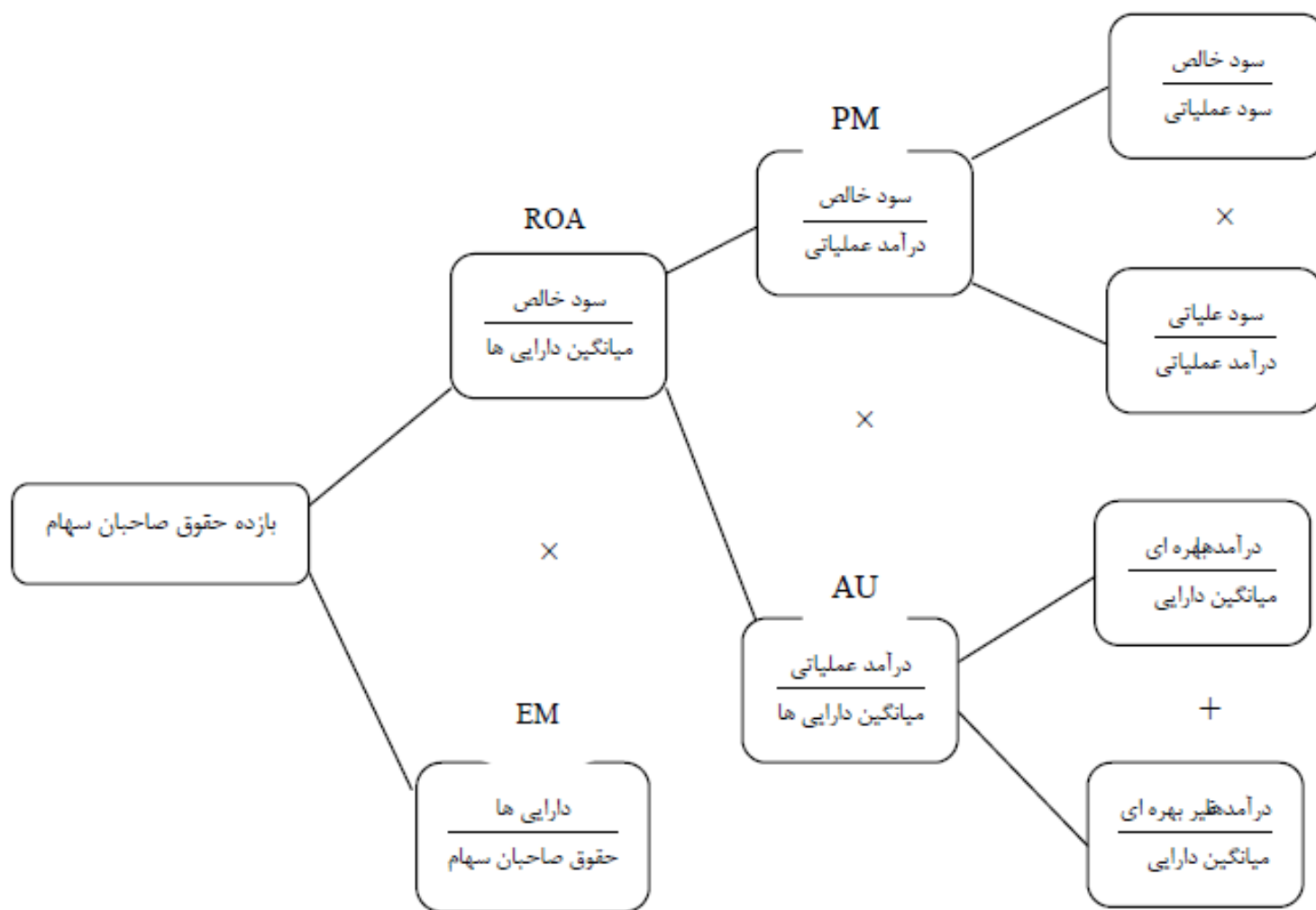
تعهدات مشتریان بابت ضمانت‌نامه‌ها

یکی دیگر از نسبت‌هایی که در خصوص مدیریت ارقام زیرخط مورد استفاده قرار می‌گیرد، نسبت حقوق صاحبان سهام به تعهدات زیرخط است. این نسبت میزان پوشش تعهدات ایجاد شده برای بانک، از محل حقوق صاحبان را نشان می‌دهد. هرچه نسبت فوق بالاتر باشد در مواقع بحرانی بانک از استحکام بالاتری برای مقابله با ریسک دارایی‌های زیر خط برخوردار است.

حقوق صاحبان سهام

جمع کل تعهدات زیرخط

قسمت چهارم

ارزیابی بانک ها از منظر مقام های نظارتی

Session Fourth :

ارزیابی بانک‌ها از منظر مقام‌های نظارتی

تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی بانک‌ها و بررسی عملکرد آنها علاوه بر اعتباردهندگان، سهامداران، تحلیل‌گران و مدیران شرکت مورد توجه مقام‌های نظارتی داخلی از جمله دولت، بانک مرکزی و سایر نهادهای بین‌المللی که سلامت مالی سیستم بانکی کشورها را تحت نظارت و کنترل دارند نیز می‌باشد. روش‌های متعددی برای ارزیابی عملکرد بانک‌ها و رتبه‌بندی آنها در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد لیکن مقام‌های نظارتی اکثر کشورها از روش **کملز** که توسط شورای بازرسی مؤسسات مالی فدرال آمریکا پایه‌گذاری گردیده است استفاده می‌کنند.

تجزیه و تحلیل و ارزیابی بانک‌ها با استفاده از نسبت‌های کم‌تر

این روش که در سال ۱۹۷۹ توسط شورای بازرسی مؤسسات مالی فدرال (FFIEC) تحت عنوان سیستم رتبه‌بندی متحدالشکل مؤسسات مالی (UFIRS) پایه‌گذاری گردید به‌عنوان یکی از تکنیک‌های غیرحضور قوی و کارآمد برای ارزیابی استحکام و سلامت مالی بانک‌ها است. روش CAMELS برای ارزیابی وضعیت و شناسایی نقاط ضعف و قوت بانک‌ها، آن‌ها را از سه **منظر مالی، عملیاتی و مدیریتی** در ۶ حوزه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این شش حوزه عبارت‌اند از:

- 1- Capital Adequacy کفایت سرمایه
- 2- Asset quality کیفیت دارایی
- 3- Management quality (capability) صلاحیت مدیریت
- 4- Earning سودآوری
- 5- Liquidity نقدینگی
- 6- Sensitivity to market risk حساسیت به ریسک بازار

رتبه‌بندی عددی در این حوزه عبارت‌اند از:

امتیاز ۱: نشان‌دهنده عملکردی قدرتمند است: بهترین امتیاز.

امتیاز ۲: نشان‌دهنده عملکردی رضایت‌بخش است.

امتیاز ۳: نشان‌دهنده عملکردی است که تا حدودی دارای ضعف است.

امتیاز ۴: نشان‌دهنده عملکرد لب‌مرز است و تا حدود زیادی از حد میانگین ضعیف‌تر است.

امتیاز ۵: نشان‌دهنده عملکرد در سطح نارضایتی است: بدترین امتیاز.

بانک‌های با رتبه ۱ دارای استحکام بالا و بانک‌های با رتبه ۲ یا ۳ دارای استحکام متوسط و رتبه‌های ۴ یا ۵ از استحکام زیر متوسط برخوردار می‌باشند. بانک‌های با رتبه ۴ یا ۵ بایستی به‌دقت مورد ارزیابی قرار گرفته تا از توان ادامه فعالیت‌های آن‌ها اطمینان حاصل گردد.

سرمایه پایه

در بانک‌ها با توجه به اهداف نظارتی بانک مرکزی، در کلیه مواردی که برای آن‌ها مقررات احتیاطی تدوین شده است (مثل سقف فردی و جمعی تسهیلات اعطایی و تعهدات مشتریان بانک‌ها، وضعیت باز ارزی، سرمایه‌گذاری‌ها و ...) از مفهوم سرمایه پایه استفاده می‌شود.

سرمایه پایه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، حاصل جمع سرمایه اصلی و سرمایه تکمیلی پس از انجام کسور لازم است.

الف - سرمایه اصلی شامل:

سرمایه پرداخت شده

اندوخته قانونی

سایر اندوخته‌ها (به جز اندوخته / ذخیره تجدید ارزیابی دارائی‌های ثابت و سهام متعلق به بانک و موسسه اعتباری)

صرف سهام

سود انباشته (در صورت وجود زیان انباشته، این مبلغ از جمع سرمایه اصلی کسر می‌گردد) می‌باشد.

ب - سرمایه تکمیلی شامل:

ذخیره کاهش ارزش مطالبات، حداکثر به میزان یک و بیست و پنج صدم درصد دارایی‌های موزون به ریسک

اندوخته یا ذخیره تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت

اندوخته ناشی از تجدید ارزیابی سهام

سرمایه اصلی:	
۲۵,۰۰۰	سرمایه پرداخت شده
۵,۴۱۸	اندوخته قانونی
۷۲۲	سایر اندوخته‌ها
۸,۰۷۰	سود انباشته
۳۹,۲۱۰	جمع سرمایه اصلی
سرمایه تکمیلی:	
۸۷۷	ذخیره عمومی کاهش ارزش مطالبات (حداکثر ۱.۲۵ درصد دارایی موزون شده به ریسک)
۰	ذخیره تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت
۸۷۷	جمع سرمایه تکمیلی
۴۰,۰۸۷	جمع سرمایه پایه

تعریف نسبت کفایت سرمایه

نسبت کفایت سرمایه حاصل تقسیم سرمایه پایه به مجموع دارایی‌های موزون شده به ضرایب ریسک بر حسب درصد می‌باشد.

$$\text{نسبت کفایت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه پایه}}{\text{دارایی‌های موزون شده به ضرایب ریسک}}$$

شرح	مبلغ	ضریب ریسک	دارایی تعدیل شده بر حسب ریسک
موجودی نقد	۱,۸۷۸	۰٪	۰
مطالبات از بانک مرکزی	۳۸,۸۳۰	۰٪	۰
اوراق مشارکت (دولتی)	۶,۳۰۴	۰٪	۰
مطالبات از بانکها و مؤسسات اعتباری	۷۵,۸۵۱	۲۰٪	۱۵,۱۷۰
تسهیلات اعطایی مسکن	۲۳,۸۹۶	۵۰٪	۱۱,۹۴۸
تسهیلات اعطایی و مطالبات	۲۶۷,۳۷۸	۱۰۰٪	۲۶۷,۳۷۸
سایر حسابهای دریافتنی	۱۷,۹۸۵	۱۰۰٪	۱۷,۹۸۵
سرمایه‌گذاری‌ها	۳۴,۸۳۰	۱۰۰٪	۳۴,۸۳۰
دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود	۴۷,۱۷۰	۱۰۰٪	۴۷,۱۷۰
سایر دارایی‌ها	۴,۵۷۸	۱۰۰٪	۴,۵۷۸
تعهدات بانک بابت اعتبارات اسنادی (مشمول ضریب ۵۰ درصد)*	۶,۱۳۹	۱۰۰٪	۶,۱۳۹
تعهدات بانک بابت ضمانت‌نامه‌های صادره (مشمول ضریب تبدیل ۲۰ درصد)*	۳,۰۴۴	۱۰۰٪	۳,۰۴۴
سایر تعهدات بانک (مشمول ضریب تبدیلی ۱۰۰ درصد)	۶,۵۹۰	۱۰۰٪	۶,۵۹۰
جمع دارایی‌های موزون شده بر حسب ریسک	۵۳۴,۴۷۳		۴۱۴,۸۳۲

* - با فرض کسر ۱۰ درصد سپرده نقدی دریافتی از مشتریان .

$$\text{نسبت کفایت سرمایه در بانک ایران} = \frac{۴۰.۰۸۷}{۴۱۴,۸۳۲} = ۹.۷\%$$

کیفیت دارایی‌ها

کیفیت دارایی‌ها مقدار خطر بالقوه (ریسک) اعتباری مرتبط با وام‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها، سایر دارایی‌ها و ارقام خارج از ترازنامه را نشان می‌دهد. توانایی مدیریت در شناسایی، اندازه‌گیری، نظارت و کنترل ریسک اعتباری نیز در سنجش کیفیت دارایی‌ها منعکس می‌گردد. سایر ریسک‌هایی که ممکن است بر ارزش دارایی‌ها تأثیرگذار باشد عبارت‌اند از: ریسک عملیاتی، ریسک بازار و ریسک شهرت.

برای تحلیل کیفیت دارایی‌ها می‌توان از نسبت‌های زیر استفاده نمود:

- ۱- نسبت وام‌های بدون بازده به کل تسهیلات (NPL)
- ۲- نسبت ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به کل وام‌ها
- ۳- نسبت ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به مطالبات غیر جاری

نسبت وام‌های بدون بازده به کل تسهیلات (NPL)

این نسبت مهم‌ترین نسبت برای تحلیل کیفیت دارایی‌های بانک‌ها محسوب می‌شود. هر چه این نسبت پایین‌تر باشد، دارایی‌های بانک از کیفیت بالاتری برخوردار است.

$$\text{نسبت مطالبات غیرجاری بدون بازده (NPL)} = \frac{\text{مطالبات معوق} + \text{مطالبات مشکوک الوصول} + \text{مطالبات لاوصول}}{\text{مانده تسهیلات و وام‌ها}}$$

نسبت ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به کل وامها

این نسبت برای تحلیل میزان ذخیره کنار گذاشته شده برای کاهش ارزش مطالبات نسبت به کل وامها و تسهیلات پرداختی است. هر چه این نسبت بالاتر باشد از نظر سپرده گذاران، اعتباردهندگان و مقامهای نظارتی از مطلوبیت بیشتری برخوردار است. از سوی دیگر بالا بودن این نسبت نشان دهنده بالا بودن وامها و تسهیلات غیر جاری و پایین بودن کیفیت دارایی های بانک است.

نسبت ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به مطالبات غیر جاری

این نسبت که به آن نسبت پوشش نیز گفته می شود، میزان پوشش (Coverage Ratio) مطالبات غیر جاری توسط ذخیره کاهش ارزش مطالبات را نشان می دهد.

شرح	پارس	ایران
جاری	۱۸۷,۱۹۵	۱۹۴,۴۵۸
سررسید گذشته	۳۲,۳۲۷	۳۵,۲۶۳
معوق	۱۸,۵۹۶	۳۲,۹۰۱
مشکوک الوصول	۱۴,۷۸۷	۱۶,۸۰۰
لاوصول	۵۸۹	۹۹۴
سود سال‌های آینده	۱,۸۹۶	۲,۳۲۹
ذخیره مطالبات م م	۶,۰۵۶	۸,۵۲۹
جمع	۲۶۱,۴۴۶	۲۹۱,۲۷۴

کیفیت (صلاحیت) مدیریت

برخی از تحلیل گران کیفیت مدیریت را مهم‌ترین عنصر در مدل کملز می‌دانند. ولی سنجش و ارزیابی مدیریت به علت کیفی بودن در مقابل سایر عناصر کمی سیستم کملز، بسیار مشکل است. عملکرد مدیریت و تصمیم‌های آن نقش مهمی را در موفقیت بانک ایفا می‌کند. تیم مدیریتی ضعیف ممکن است باعث کاهش توان مالی بانک شده و بانک را با مشکلات جدی روبرو نماید. تصمیمات مدیریت به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر عوامل زیر تأثیرگذار است:

کیفیت دارایی‌ها

رشد دارایی‌ها

سطح سودآوری

استراتژی‌های تأمین مالی

همه این عوامل تأثیر مستقیمی بر اعتماد سهامداران، اعتباردهندگان و سپرده‌گذاران دارد. به‌طور کلی ارزیابی کیفیت مدیریت برگرفته از ارزیابی ۵ مؤلفه دیگر سیستم کملز می‌باشد. اگر وضعیت بانک در سایر عناصر سیستم کملز از مطلوبیت کافی برخوردار نباشد، صلاحیت مدیریت نیز زیر سؤال خواهد رفت.

سودآوری

سودآوری مهم‌ترین شاخص اندازه‌گیری موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت در اجرای سیاست‌ها و استراتژی‌های بانک است. در سیستم رتبه‌بندی کاملز نه تنها حجم و روند سودآوری مورد توجه می‌باشد، بلکه عوامل مؤثر بر ثبات و کیفیت سودآوری نیز مورد توجه قرار می‌گیرد. ثبات در سودآوری باعث افزایش اعتماد عمومی نسبت به بانک شده و منجر به تعادل در ساختار مالی بانک و در نتیجه افزایش ارزش بانک می‌گردد. برای تحلیل سودآوری روند سودآوری در سه سال اخیر با میانگین صنعت بانکداری در همان محیط اقتصادی و با بانک‌های هم اندازه از لحاظ میزان دارایی‌ها و سرمایه بانک مقایسه می‌گردد.

مراحل تحلیل سودآوری که اغلب توسط تحلیلگران بانک‌ها مورداستفاده قرار می‌گیرد عبارتند از :

مرحله ۱- درآمدهای بهره‌ای

الف- خالص درآمد بهره (NII)

ب - نسبت حاشیه بهره خالص (NIM)

مرحله ۲- درآمدهای غیر بهره‌ای

درآمدهای غیر بهره‌ای

درآمدهای عملیاتی

مرحله ۳ - هزینه‌های غیر بهره‌ای

کنترل هزینه‌های غیر بهره‌ای یکی از وظایف اصلی برای مدیریت سودآوری می‌باشد. برای ارزیابی میزان موفقیت در این وظیفه بایستی عملکرد بانک را با سایر رقبا در صنعت مقایسه نمود.

$$\text{نسبت کارایی هزینه} = \frac{\text{هزینه‌های غیر بهره‌ای}}{\text{درآمد عملیاتی}}$$

مرحله ۴ - هزینه کاهش ارزش مطالبات (هزینه مطالبات مشکوک الوصول)

$$\frac{\text{هزینه کاهش ارزش مطالبات}}{\text{میانگین وام‌ها}}$$

نقدینگی

نقدینگی عبارت است از وجوه نقد و دارایی‌هایی که قدرت نقد شوندگی بالایی داشته و سریعاً و بدون تحمل زیان قابل تبدیل به وجه نقد می‌باشند. یکی از مهم‌ترین وظایف مدیران یک موسسه مالی، مدیریت نقدینگی است. مدیریت نقدینگی عبارت است از کنترل ورود و خروج نقدینگی و اطمینان از وجود نقدینگی کافی در شرایط مختلف. شیوه مدیریت وجوه نقد بایستی به گونه‌ای باشد که سطح نقدینگی کافی برای تعهدات مالی و نیازهای روزانه همواره موجود بوده و قابلیت نقد شوندگی دارایی‌ها با کمترین زیان ممکن امکان‌پذیر باشد. نسبت‌های مورد استفاده جهت ارزیابی مدیریت نقدینگی در قسمت «مدیریت نقدینگی» عبارتند از :

۱- نسبت سپرده‌ها به دارایی‌ها

۲- نسبت تسهیلات و وام‌ها به سپرده‌ها

۳- نسبت تسهیلات و وام‌ها به کل دارایی‌ها

حساسیت به ریسک بازار

حساسیت به ریسک بازار، عبارت است از ریسک ناشی از تغییرات غیرمنتظره در ارزش پرتفوی معاملاتی یک موسسه مالی، در اثر نوسانات قیمت‌ها در بازار که بر سود و ارزش بانک تأثیر نامطلوب ایجاد می‌نماید. ریسک بازار در مؤسسات مالی و بانک‌ها متشکل از ریسک نرخ بهره، ریسک نرخ ارز و ریسک قیمت سهام می‌باشد و این ریسک به‌شدت متأثر از افزایش یا کاهش در هر یک از ریسک‌های مذکور می‌باشد. ریسک بازار زمانی به وجود می‌آید که موسسه مالی، به‌طور فعالانه به خرید و فروش دارایی و اوراق مشتقه و اخذ بدهی مبادرت می‌نماید نه هنگامی که ارقام مذکور را برای مقاصد سرمایه‌گذاری بلندمدت، تأمین مالی و یا اهداف مصون‌سازی نگهداری می‌کند.

ریسک نرخ بهره

ریسک نرخ بهره ناشی از نوسانات نرخ بهره می‌باشد. نوسانات نرخ بهره اثر قابل توجهی بر سودآوری موسسه مالی می‌گذارد، بنابراین مدیریت ریسک نرخ بهره از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

مؤسسات مالی و بانک‌ها بایستی تا حد ممکن سررسید دارایی‌ها و بدهی‌های حساس به نرخ بهره خود را انطباق زمانی داده (Time Maturity) تا در صورت نوسانات شدید نرخ بهره بتوانند از زیان احتمالی مصون مانده یا زیان را به حداقل ممکن برسانند.

تجزیه و تحلیل موقعیت بانک از لحاظ ریسک نرخ بهره با استفاده از روش‌های مختلفی صورت می‌پذیرد. از جمله این روش‌ها

۱- تجزیه و تحلیل شکاف

۲- نسبت حساسیت به نرخ بهره

تجزیه و تحلیل شکاف

در این روش تمام دارایی‌ها و بدهی‌های بانک به دو گروه حساس به نرخ بهره و غیر حساس به نرخ بهره، بر اساس این که آیا بازده آن‌ها (در مورد دارایی‌ها) و یا هزینه آن‌ها (در مورد بدهی‌ها) با تغییر در سطح عمومی نرخ بهره بازار تغییر می‌کند یا خیر و بر اساس زمان سررسید، تقسیم‌بندی می‌شوند. سپس با محاسبه مابه‌التفاوت دارایی‌های حساس به نرخ بهره با بدهی‌های حساس به نرخ بهره این شکاف محاسبه می‌گردد. اگر شکاف مثبت باشد یعنی دارایی‌های حساس به نرخ بهره نسبت به بدهی‌های حساس به نرخ بهره بیشتر باشد بانک «حساس به دارایی» است و اگر بدهی‌های حساس به نرخ بهره از دارایی‌های حساس به نرخ بهره بیشتر باشد، بانک «حساس به بدهی» است. درآمد بهره بانک‌های حساس به دارایی در زمان افزایش نرخ بهره افزایش و بانک‌های حساس به بدهی، با کاهش درآمد مواجه می‌شوند

نسبت حساسیت به نرخ بهره

مقایسه موقعیت حساس به نرخ بهره بانک‌های مختلف با استفاده از شکاف معنا ندارد؛ زیرا میزان دارایی، بدهی و سرمایه بانک‌ها با یکدیگر متفاوت است. برای رفع این نقیصه بایستی محاسباتی جهت حذف مقیاس صورت پذیرد. بدین منظور از نسبت زیر استفاده می‌شود:

$$\text{نسبت حساسیت به نرخ بهره} = \frac{\text{دارایی های حساس به نرخ بهره}}{\text{بدهی های حساس به نرخ بهره}}$$

اگر نتیجه نسبت فوق بیشتر از یک باشد، بانک حساس به دارایی است و اگر نتیجه کمتر از یک شود، حساس به بدهی است.

ریسک نرخ ارز

تغییرات نرخ ارز با توجه به وضعیت یا اصطلاحاً پوزیشن ارزی بانک در سود یا زیان بانک اثر می‌گذارد. وضعیت ارزی ساختار دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی را نشان می‌دهد. در این رابطه مفهومی به نام وضعیت باز ارزی مطرح می‌باشد که نشان می‌دهد چه مقدار از پرتفوی ارزی در معرض ریسک نرخ ارز می‌باشد. در واقع تفاوت بین دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی بیانگر وضعیت باز یا خالص وضعیت ارزی است. به عبارت دیگر عدم تعادل دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی منجر به ایجاد وضعیت باز ارزی می‌شود که این مقدار بنا به مقدار اختلاف دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی مثبت یا منفی خواهد بود.

برای اندازه‌گیری ریسک بازار مدل‌های مختلفی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی بزرگ طراحی شده است. از جمله این مدل‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- مدل ریسک سنجی (رویکردهای واریانس / کوواریانس)

۲- مدل شبیه‌سازی مونت کارلو

۳- چارچوب استاندارد شده پیشنهادی بانک تسویه بین‌المللی

نحوه محاسبه بهای تمام شده تأمین وجوه

محاسبه صحیح و دقیق بهای تمام شده تأمین وجوه (پول) در بانک‌ها به‌عنوان یک ابزار مهم در قیمت‌گذاری تسهیلات و تعیین حداقل نرخ بازده مورد انتظار بانک از دارایی‌های سودآور خود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. به‌طور کلی بانک‌ها به دنبال جذب منابع ارزان‌قیمت در ترکیب منابع خود می‌باشند زیرا هنگامی که هزینه تمام شده تأمین وجوه پایین باشد، بانک بدون این که متحمل ریسک بالایی گردد، از سود بالاتری برخوردار خواهد شد؛ بنابراین شناخت انواع منابع تأمین وجوه و نحوه به‌کارگیری این وجوه، تأثیر مهمی بر کنترل ریسک نقدینگی و ریسک نرخ بهره دارد.

بهای تمام شده پول از دو قسمت تشکیل شده است: هزینه سپرده ای و هزینه غیرسپرده ای یا جاری

هزینه سپرده ای منابع x

$$= \frac{\text{نرخ جایزه سپرده قانونی} \times \text{نرخ تودیع سپرده قانونی} \times \text{میانگین منابع سپرده} (x) - \text{سود پرداختی به سپرده} x}{\left(\text{نرخ سپرده قانونی و نقدینگی سپرده} \right) - 1} \times \text{جمع کل منابع}$$

$$\text{هزینه جاری} = \frac{\text{هزینه مطالبات مشکوک الوصول} + \text{هزینه پرسنلی} + \text{هزینه های اداری و عمومی}}{\text{منابع آزاد}}$$

درصد هزینه غیر بهره ای (جاری) + درصد هزینه بهره ای (سپرده ای) = بهای تمام شده پول

شرح منابع	میانگین (میلیارد ریال)	نرخ تودیع سپرده قانونی	نرخ هزینه سپرده
سپرده قرض الحسنه جاری	۱۲۰۰	٪۱۷	-
سپرده قرض الحسنه پس انداز	۱۵۰۰	٪۱۷	٪۲
سپرده کوتاه مدت	۳۵۰۰	٪۱۵	٪۱۰
سپرده بلندمدت	۴۵۰۰	٪۱۰	٪۲۰
سرمایه	۴۰۰۰	-	٪۲۰
وام دریافتی از بانکها	۴۰۰	-	٪۱۵
سایر منابع	۱۰۰	٪۱۷	-

با آرزوی موفقیت روز افزون

پایان